

LIITE PAMIN MUISTIOON:
RAVINTOLA-ALAN TYÖNTEKIJÖIDEN ANSIOIDEN MENETYKSEN KORVAAMINEN

13.1.2022

Taustoitusta ravintola-alan työntekijöiden ansioiden menetyksen korvaamisesta

Tämä tausta-aineisto on ravintola-alan työntekijöiden ansioiden menetyksen korvaamisesta tehdyn muistion liitteenä.

Arvio ravitsemistoiminnan toimialalla (56) viikoittaisista palkansaajakorvauksista lokakuussa 2021

A = Vuoden 2019 palkansaajakorvaukset ravitsemistoiminnassa (kaikki sektorit): 2 207 mrd. euroa

B = Vuoden 2019 keskimääräinen palkkasummaindeksi: 122,3

C = Lokakuun 2021 palkkasummaindeksi: 113,3

Palkansaajakorvaukset viikossa = $A \times (1/52) \times (C/B) = 39,3$ miljoonaa euroa

(Huom. Ei huomioida lomarahojen vaikutusta koko vuoden palkansaajakorvauksiin)

Tätä voi pitää yritysten palkanmaksujärjestelmien kautta ravitsemistoiminnan toimialan työntekijöille maksettavan sulkukorvauksen suorien bruttokustannusten ylärajana. Nettokustannukset jäävät kuitenkin merkittävästi pienemmiksi, kun palkanmaksujärjestelmien kautta maksettavan korvauksen avulla vältetään työttömyyspäivärahojen sekä erinäisten tukien maksamiselta lomautetuille työntekijöille.

Viimeisin arvio (lokakuu 2021) ravitsemistoiminnan toimialalla (56) työskennelleistä palkansaajista

D = Palkansaajien määrä keskimäärin ravitsemistoiminnan toimialalla vuonna 2019: 67 100

Palkansaajien määrä lokakuussa 2021: $D \times (C/B) = 62\ 200$ palkansaajaa

Arvio lomautetuksi joutuneen työttömyyskassaan kuuluvan työntekijän tuloista työttömänä

Oletuksena 32-vuotias yksinasuva helsinkiläinen, jonka kuukausitulot ennen lomautusta olivat 2073 euroa ja vuokra on 750 euroa. Nämä ovat SISU-mikrosimulointimallin oletusasetukset lukuun ottamatta palkkaa, joka on matkailu- ja ravintola-alan keskikuukausipalkka PAMin jäsenkyselyn 2021 mukaan.

Työttömyyspäivärahat: 1297 e/kk

Yleinen asumistuki: 225 e/kk

Asumistilanteiden ja paikkakuntakalleusluokkien vaihtelun johdosta arvio tästä keskimääräisestä asumistuesta on todennäköisesti yläkanttiin työttömyyskassaan kuuluvien työntekijöiden kohdalla. Peruspäivärahalle ja työmarkkinatuella jäävien työntekijöiden kohdalla asumistuen tarve on kuitenkin keskimäärin huomattavasti suurempi. Lisäksi jää huomiomatta vähemmän työttömyyskassaan kuulumattomien tai vähemmän työssään ansainneiden työttömyystilanteessa tarvitsema toimeentulotuki sekä esimerkiksi työttömyyspäivärahan lapsikorotukset.

Yllä olevaan perustuva karkea arvio työttömyyspäivärahan ohella keskimäärin maksetuista tuista: 50 e/vk

Arvio koko toimialan lomautusten suorista kustannuksista valtiolle

LIITE PAMIN MUISTIOON:
RAVINTOLA-ALAN TYÖNTEKIJÖIDEN ANSIOIDEN MENETYKSEN KORVAAMINEN

13.1.2022

Normaalitilanteessa työllisyysrahasto on maksanut lomautusajan ansiosidonnaisista päivärahoista 94,5 % ja työttömyyskassat 5,5 %. Valtio on kuitenkin joutunut koronaepidemian johdosta osallistumaan Kelan työttömyyspäivärahojen ja työmarkkinatuen ohella myös lomautettujen ansiosidonnaisten työttömyyspäivärahojen maksamiseen peruspäivärahan (koronaepidemian alussa 33,66 e/pv, tällä hetkellä 34,50 e/pv) suuruisella osuudella sekä takaamaan työllisyysrahaston mittavia lainoja, jotta työttömyysvakuutusmaksuja ei jouduttaisi välittömästi ja merkittävästi korottamaan.

Jos arvioidaan valtion suoriksi kustannuksiksi tässäkin tapauksessa peruspäivärahan suuruinen työttömyyskorvaus sekä yllä esitetyn suuruinen arvio työttömyyspäivärahan ohella maksetuista tuista, ovat valtion suorat kustannukset kunkin lomautetun työntekijän kohdalla $(34,5 \times 5) + 50 = 222,5$ e/vk. Näin ollen:

Arvioidut kustannukset: $62\ 600 \times 222,5 = \underline{13,8}$ miljoonaa e/vk

Muista kustannuksista

Vaikka valtio osallistuisi peruspäivärahan suuruiselta osalta lomautettujen työntekijöiden työttömyyskorvausten maksuun, olisi Työllisyysrahastolle syntyvä maksuosuus yhä huomattava - yllä arvioidun perusteella lomautettua työttömyyskassan jäsentä kohden keskimäärin $(0,945 \times 1297) - (21,5 \times 34,50) = 484$ e/kk tai 113 e/vk. Kokonaiskustannusten jakautumista Valtion/Kelan ja Työllisyysrahaston välillä on vaikea arvioida, sillä tähän tarvittaisiin tietoa kunkin lomautetun kuulumisesta työttömyyskassaan sekä työssäoloehdon täyttymisestä.

Koska Työllisyysrahasto joutuu kustannustensa noustessa nostamaan ennemmin tai myöhemmin nostamaan työttömyysvakuutusmaksua, tarkoittaa sulkutilan rahoittaminen työntekijät lomauttamalla sitä, että maksukeinoksi on valittu työn efektiivisen verotuksen kiristäminen ja vieläpä siten, että maksajiksi päätyvät myös kaikista pienituloisimmat työntekijät, sillä työttömyysvakuutusmaksu toimii tasaveron tavoin.

Yrityksille maksetuista tuista

Valtiokonttorin tilastojen mukaan yrityksille on koronaepidemian aikana maksettu (12.1.2022 mennessä):

Kustannustukia: 787 miljoonaa euroa

Sulkemiskorvauksia: 107 miljoonaa euroa

Tapahtumatakuita: 15 miljoonaa euroa

Tukia kattamattomiin kiinteisiin kustannuksiin: 18 miljoonaa euroa.

Yhteensä yrityksille on siis koronaepidemian aikana maksettu rajoitusten aiheuttamien menetysten johdosta suoria tukia 927 miljoonaa euroa eli 9,6 miljoonaa euroa jokainen viikko siitä hetkestä eteenpäin, kun Suomen todettiin olevan poikkeusoloissa 1. maaliskuuta 2020. Tähän summaan eivät sisälly Business Finlandin ja ELY-keskusten kautta maksetut suorat kehitystuet, joita oli syksyllä 2021 maksettu VTV:n tarkastusraportin mukaan noin 1,3 miljardia euroa - usein heikoin perustein.

Kriisitoimialojen työntekijöiden tukemisesta muissa OECD-maissa

Parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean jouluisen raporttiin on koostettu Suomen ja 12 muun OECD-maan ratkaisuja koronaepidemian aikaisista sosiaali- ja työllisyyspoliittisista poikkeusratkaisuista. Raportista poimittuja esimerkkejä Suomesta poikkeavista merkittävistä toimista:

LIITE PAMIN MUISTIOON:
RAVINTOLA-ALAN TYÖNTEKIJÖIDEN ANSIODEN MENETYKSEN KORVAAMINEN

13.1.2022

a) Työttömyysturvan osalta

Ruotsi: Peruspäivärahan korotus 36 €–51 € (365 SEK–510 SEK) (osa-aikaisille 25 € (255 SEK)), ansiosidonnaisen päivärahan korotus.

Yhdysvallat: Työttömyyskorvauksetuuden tason korotus.

Japani: Työttömyysetuus noin 2 600 € (330 000 JPY) kuukaudessa työntekijöille, jotka eivät ole oikeutettuja palkkaan tai korvaukseen työstä poissaolon ajalta.

b) Kriisitoimialojen työntekijöiden suoran tukemisen osalta:

Norja: Lomautetuille 100 %:n korvaus 57 200 €:n (599 148 NOK) vuosituloihin saakka päiviltä 3–20, sen jälkeen korvaus 80 %. Myös ammatinharjoittajille ja freelancereille.

Tanska: Lomautus palkkatuen (75–100 %) avulla, myös osa-aikaiset ja oppisopimuskoulutuksessa olevat.

Islanti: Lyhennetyt työajan ohjelma: valtio kompensoi osa-aikaistettujen työntekijöiden palkasta 75 %, ja työntekijä saa täyden palkan enintään 2 560 euroon (400 000 ISK) 1.7.20210 saakka, sen ylimenevästä palkan osasta ansiosidonnainen työttömyyskorvaus enintään 90 % enintään 4 480 euroon (700 000 ISK) saakka. Valtion tuki → 50 % 1.7.2020 alkaen. Myös freelancereille ja itsenäisille ammatinharjoittajille.

Iso-Britannia: Tulotukiohjelma (Coronavirus Job Retention Scheme CJRS): Valtio maksaa lomautettujen palkasta 80 % maaliskuussa, kuitenkin enintään 2 780 € (2 500 £)/työntekijä/kk ja 70 % syyskuussa, enintään 2 430 € (2 187 £) ja 60 % lokakuussa, enintään 2 086 € (1 875 £). Syys- ja lokakuussa työnantajan on maksettava erotus, jotta työntekijät saavat 80 % palkastaan (tai 2 780 € [2 500 £]). Jos hlö on kokonaan lomautettuna, työnantaja maksaa väh. 80 % palkasta. 1.7.2020 alkaen palkkatuki myös osa-aikaisesti lomautetuille. Lisäksi työnantajat saavat 1 112 € (1 000 £) /lomautettu työntekijä, kun työntekijä saa palkkaa vähintään 578 € (520 £) /kk marras-tammikuussa 2021.

Alankomaat: Alankomaat NOW-palkkatukijärjestelmä: lomautetut ja lyhennetyille työajalle siirtyvät (vakituiset ja flex-sopimuksilla työskentelevät) saavat koko palkan (valtion tuki 90%). Ohjelma korvaa aiemman lyhennetyt työajan ohjelman (Werktijdverkorting, wtv) 1.3.2020 alkaen.

Mahdollisista toimista ja niiden ajallisesta prioriteettijärjestyksestä

1. Työttömyysturvalainsäädäntöön on välittömästi tehtävä vastaavat määräaikaiset muutokset kuin koronaepidemian alkuvaiheessa, tärkeimpinä näistä työttömyysturvan omavastuupäivien poistaminen sekä ansiopäivärahan enimmäismaksuajan kulumisen keskeyttäminen. Kriisitoimialojen työntekijöiden rahallinen tilanne on toistuvien rajoitusten myötä niin huono, etteivät minkäänlaiset viiveet tai omavastuuaajat työttömyyskorvausten maksussa ole kohtuullisia.
2. Työntekijöille maksettavia korvauksia voitaisiin lähestyä nopealla aikataululla korottamalla esimerkiksi työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa tai ansiosidonnaisen työttömyysturvan laskennassa käytettyä prosenttiosuutta taitekohdan alittavalta osalta. Teoriassa voidaan maksaa jopa väliaikaisesti täysimääräisesti palkkaa vastaavia korvauksia työttömyyskassojen kautta. Tällaista tukea ei todennäköisesti voida kuitenkaan kohdentaa suoraan suluista ja rajoituksista kärsivien toimialojen työntekijöille, jolloin kokonaiskustannukset muodostuvat todella suuriksi.
3. Sulkujen ja rajoitusten vuoksi lomautetut tai irtisanotut työntekijät voisivat yrityksille kohdistettujen kustannustukien tapaan hakea jälkikäteen työttömyyskorvausten ja vertailukuukauden palkkojen

LIITE PAMIN MUISTIOON:
RAVINTOLA-ALAN TYÖNTEKIJÖIDEN ANSIODEN MENETYKSEN KORVAAMINEN

13.1.2022

erotusta esimerkiksi Valtiokonttorilta. Haku ja maksatus tulisi järjestää mahdollisimman nopeasti sulkujakson jälkeen.

4. Tulevia koronaepidemia-aaltoja tai muita tartuntatautien aiheuttamia sulkutiloja varten tulisi aloittaa välittömästi valmistelut yritysten palkanmaksujärjestelmien kautta maksettavia korvausjärjestelyä varten. Tällainen järjestely on ollut käytössä useassa eri OECD-maassa koronapandemian aikana. Suomessa on sen sijaan tuudittauduttu joka kerta siihen uskoon, ettei seuraava epidemia-aaltoa tule. Tämä on johtanut kriisitoimialojen työntekijöiden tilanteen jatkuvaan kurjistumiseen sekä työvoimapulaan näillä toimialoilla, kun niillä työskentely koetaan oikeutetusti erittäin riskialttiiksi.

Linkkejä:

<https://www.vtv.fi/app/uploads/2021/10/VTV-Tarkastus-13-2021-Koronaepidemian-johdosta-myonnetyt-suorat-yritystuet.pdf>

<https://www.valtiokonttori.fi/tilastot-ja-raportit/tilastoja-korvaus-ja-vahinkopalveluista/>

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163683/Sosiaaliturvakomitea_2021_2.pdf